

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 2 december 2022
Ons kenmerk 48/5.12/2022001929
Behandeld door team Procesregie, Programma- en Projectmanagement
Onderwerp: Stand van zaken Drentse stikstofaanpak
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Met deze brief geven wij de stand van zaken rondom stikstof en op hoofdlijnen het proces van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) weer. Wij willen u in de eerste plaats informeren over de wijze waarop wij omgaan met (I) de lijnen en aanbevelingen uit het rapport van de heer Remkes en de Kabinetsappreciatie en de vier Kabinetsbrieven die op 25 november 2022 zijn gepresenteerd. Daarnaast lichten wij in deze brief toe welke volgende stappen wij op dit moment zetten om te komen tot (II) een Drents gebiedsprogramma in juli 2023 binnen de context van het NPLG en (III) hoe we de stikstofaanpak hierin een plek geven. Tot slot (IV) geven we een kort overzicht van wat er op dit moment al gebeurt met onder meer de PAS-melders, het handhavingsverzoek van de Coöperatie Mobilisation for the Environment UA (MOB) en de uitvoering van de nationale aankoopregeling (MGO).

I. Vervolgstappen rapport Remkes 'Wat wel kan' en Kabinetsbrieven 25 november 2022

Met het aanstellen van de heer Remkes als onafhankelijk gespreksleider is de dialoog over een duurzame toekomst voor de agrarische sector weer op gang gebracht. Het rapport dat volgde uit de gesprekken van de heer Remkes met mede-overheden, de agrarische sector en andere belanghebbende organisaties is door het Kabinet omarmd en dat vinden wij een groot goed na een periode waarin partijen steeds verder uiteen kwamen te liggen.

Het is nu aan het Kabinet om met de aanbevelingen stappen te zetten die richting geven aan de invulling van de stikstofopgave en tegelijk het perspectief voor de agrarische sector vorm en inhoud te geven. Vanuit het IPO hebben wij aangegeven de drie denklijnen vanuit het rapport te steunen en dat het Rijk niet selectief om moet gaan met de adviezen in het rapport. Daarnaast hebben wij in de richting van de minister het belang van een goed perspectief voor de landbouw benadrukt en enkele zorgen uitgesproken, zoals over de wijze waarop bepaald wordt welke bedrijven piekbelaster zijn en hoe de aanpak van die piekbelasters zich verhoudt tot reeds lopende processen.

Vanuit Drents perspectief benadrukken wij dat provincies ruimte moeten houden voor een eigen invulling van de opgave. Het bieden van een toekomstperspectief, het werken aan een landbouwakkoord en het bijbehorende instrumentarium om met verschillende oplossingen te komen (waaronder innovatie) ondersteunen wij van harte. Natuurlijk hebben we ook zorgen, bijvoorbeeld over hoe het traject rondom de piekbelasters eruit komt te zien en of alle voorgestelde maatregelen tijdig uitgewerkt zijn, zodat deze kunnen helpen in de aanpak om tot stikstofreductie te komen.

Op 25 november 2022 zijn vier Kabinetsbrieven gepresenteerd die helpen verdere richting te geven aan de uitwerking van het Drentse gebiedsprogramma en in grote lijnen de koers ondersteunen die wij in Drenthe hebben ingezet. Meer dan in de voorgaande plannen en brieven wordt de verbinding met de landbouwsector gezocht. Dat zien wij als een positief signaal, want de landbouw moet een rol hebben in het meedenken over de plannen die veel betekenis krijgen voor de sector. Helaas bieden de brieven nog niet de gewenste duidelijkheid voor alle NPLG doelen. Dit maakt dat wij voorlopig moeten werken aan een gebiedsprogramma in de wetenschap dat een aantal doelen in de komende maanden voor ons nog nadere duiding krijgen. In de NPLG brief wordt gesproken over een iteratief proces waarin we het komend jaar gaan leren en bijstellen, in de landbouwbrief wordt op veel punten verwezen naar een uitwerking in het landbouwakkoord. Hieronder geven we een korte eerste duiding van de vier brieven. Vervolgens duiden wij ook nog kort het op 25 november 2022 genomen "veegbesluit".

- NPLG

Met de NPLG brief wil het Rijk meer helderheid bieden over de doelen van het NPLG. Niet alles is duidelijk en over diverse onderwerpen wordt nog nader gesproken. Dat biedt ook kansen voor bijvoorbeeld provincies om de doelen mede vorm te geven. Buiten stikstof zijn een aantal van de doelen onvoldoende uitgewerkt om op provinciaal niveau de opgave precies te kunnen duiden. Een voorbeeld: voor de klimaatdoelen (methaanreductie) voor landbouw en landgebruik wordt wel de nationale opgave genoemd, maar deze opgave is nog niet verdeeld per provincie. Dit hindert een goede uitwerking van en koppeling met een provinciaal gebiedsprogramma.

- Water en bodem sturend

Het Rijk geeft in de Kamerbrief aan dat zij de gebiedsprogramma's van het NPLG beoordelen op de beschreven structurerende keuzes voor water en bodem. De toekenning van middelen uit het Transitiefonds landelijk gebied en natuur zijn afhankelijk van deze toets. De structurerende keuzes sluiten in beginsel goed aan bij ons vigerende beleid. Er wordt verder aangegeven dat het behouden van waardevolle landbouwgronden een specifieke opgave wordt. Voor Drenthe zijn er daarnaast nog twee onderwerpen in de brief naar voren gebracht die relevant zijn, maar nog nadere uitwerking vragen: (1) mogelijk verhogen waterpeil/ bijvoorbeeld specifiek bij de veengronden en (2) mogelijk extra wateropgave rondom de beekdalen.

- Brede aanpak piekbelasters voor natuurherstel, PAS-melders en economische ontwikkeling

In deze brief wordt onder andere de regeling voor piekbelasters aangekondigd. Een aantrekkelijke aankoopregeling is goed, maar ook hierbij geldt dat de uitwerking nog een aantal maanden op zich laat wachten. Dit brengt voor de korte termijn nog steeds veel onzekerheid met zich mee. In deze brief en ook in de landbouwbrief geeft het Rijk aan dat er naast aankopen een mix van maatregelen mogelijk is, zodat iedere ondernemer veel beter vanuit de eigen situatie kan kiezen.

Normeren en beprijzen worden ook als instrumenten genoemd, maar dit is in de Kamerbrief nog niet uitgewerkt. Wij hebben vaker aangegeven dat normering kan bijdragen aan grote emissiereductie, een gelijk speelveld voor alle boeren en het niet straffen van voorlopers. De industrie lijkt op eenzelfde manier aangevlogen te worden, maar ook daar ontbreekt de uitwerking nog. De plannen voor deze sector volgen naar verwachting in januari 2023.

- Landbouw

In de landbouwbrief geeft het Rijk aan dat er samen met de sector aan een landbouwakkoord wordt gewerkt. Zoals gezegd vinden wij het verstandig dat de sector aan tafel komt om hierin mee te denken en aan mee te werken. Tegelijkertijd worden hiermee het perspectief en de duidelijkheid waarop de landbouwsector zit te wachten weer in tijd naar achteren geschoven. Het Kabinet stelt vooruitlopend op de gebiedsprogramma's voor 2023 en 2024 € 226,6 miljoen beschikbaar voor boeren die nu de omslag willen maken naar verduurzaming en te ondersteunen in het meedenken over de toekomst van hun bedrijven.

- Het veegbesluit

De minister voor Natuur en Stikstof (N&S) heeft op 25 november 2022 ook het 'Wijzigingsbesluit Habitatrictlijngebieden vanwege aanwezige waarden' genomen. In de media is dit besluit ook wel bekend als het 'veegbesluit.' Met dit besluit wordt een aantal habitattypen toegevoegd aan of gewijzigd binnen de Natura 2000-gebieden. In de "Kamerbrief met hoofdlijnen gecombineerde aanpak natuur, water en klimaat in landelijk gebied en van bredere stikstofbeleid" van 1 april 2022 was reeds aangekondigd dat dit veegbesluit van 5 maart 2018 (Staatscourant nummer 12368) bekrachtigd zou worden.

Het opnemen van de habitattypen in het veegbesluit is een formalisatie van een beschermingsplicht die de provincie al heeft. Dit moet nu worden verwerkt in de verschillende documenten van de provincie, zoals de natuurdoelanalyses (NDA) en de vernieuwing van de beheerplannen. Voor de provincie Drenthe zijn de gevolgen van dit veegbesluit beperkt. Voor de vergunningverlening op hele korte termijn zijn er wel gevolgen, omdat deze aanpassingen moeten worden meegenomen in de nieuwe Aerius update. Beoordeling van vergunningen zal voor een groot deel pas na invoering van Aerius2022 - met inbegrip van dit veegbesluit - verder gaan. De verwachting is dat dit op zijn vroegst vanaf eind januari 2023 weer zal opstarten.

II. Stappen richting een Drents gebiedsprogramma PPLG Drenthe

Ook in de toekomst willen wij in een mooi, gezond en leefbaar land wonen, werken en voedsel produceren. De basis daarvoor is een gezonde bodem, rijke natuur en schoon en voldoende water. Dit zijn allang geen vanzelfsprekendheden meer. Dit vraagt om anders omgaan met de ruimte en natuur in ons land, zeker nu het klimaat verandert en steeds grilliger wordt.

De grote opgaven die hieruit voortvloeien voor onze leefomgeving, zoals klimaat, waterkwaliteit, stikstofreductie en natuur, vragen om een integrale benadering. Hierbij willen wij niet alleen de natuur herstellen, maar ook de vitaliteit en leefbaarheid van het landelijk gebied behouden, zo mogelijk verbeteren en de kwaliteit versterken met een mooi en aantrekkelijk landschap. Daarom willen wij als provincie met ondernemers, belanghebbende organisaties en de inwoners gezamenlijk en gebiedsgericht de omslag maken naar een toekomstbestendig Drenthe, ook vanuit sociaaleconomisch perspectief.

De startnotitie NPLG van 10 juni 2022 vormde de aftrap om invulling te geven aan deze benodigde transitie van het landelijk gebied en daarbij te komen tot een integrale aanpak voor de thema's water, natuur, klimaat en stikstof. Aan de provincies is gevraagd om regie te nemen in de uitwerking van integrale gebiedsprogramma's die in juli 2023 gereed moeten zijn. Vanwege de samenhang tussen deze onderwerpen vinden wij dit een verstandige opdracht en zijn wij hiermee aan de slag gegaan.

Concreet betekent dit dat wij de provinciale opgaven binnen het NPLG per thema uitwerken, met als doel om op 1 juli 2023 een eerste toetsbare versie van een integraal Drents gebiedsprogramma op te leveren. Een groot knelpunt hierbij is dat het in de startnotitie ontbreekt aan een concrete duiding van de NPLG-doelstellingen voor een aantal van de thema's. Daarnaast heeft een aantal in de startnotitie aangekondigde Kamerbrieven met de aanvullende doelstellingen voor onderwerpen als natuur, water, klimaat en landbouw vertraging opgelopen. Zoals reeds aangegeven, bieden ook de Kamerbrieven van 25 november 2022 helaas nog niet op alle onderwerpen de duidelijkheid die wij nodig hebben. Deze vertraging en het niet erg concreet worden van de verschillende doelen heeft consequenties voor de gebiedsgerichte aanpak die wij vanuit het NPLG in gang willen zetten. Dit zal waarschijnlijk ook gevolgen hebben voor de mate van uitwerking van de verschillende thema's in het eerste versie van het gebiedsprogramma.

Wij bereiden wel een integraal gebiedsprogramma en bijbehorende gebiedsgerichte aanpak voor. In deze gebiedsgerichte aanpak zullen stapsgewijs doelen toegevoegd en geconcretiseerd worden. Dit betekent dat we de komende periode op verschillende momenten het proces zullen moeten bijsturen en aanvullen. Dat is geen ideale situatie voor een gebiedsproces, maar wachten totdat alle doelen duidelijk zijn is ons inziens ook geen optie.

De stikstofopgave heeft veel urgentie om mee te starten, omdat ten eerste de sector al zo lang in onzekerheid zit (in het bijzonder de PAS-melders, maar ook de ondernemers met een geldende vergunning) en ten tweede omdat hiervoor al wel een richtinggevende doelstelling bekend is. Daar komt nog bij dat het realiseren van de stikstofdoelen binnen de beschikbare termijn sowieso al een enorme uitdaging gaat worden.

Wij kiezen daarom voor een gefaseerd proces, waarin wij op korte termijn een start maken met de eerste stappen in de gebiedsprocessen vanuit onder meer de stikstofopgave. Daarbij zullen wij vanaf het begin de samenhang met de andere NPLG-onderwerpen en lopende processen zoals de uitvoering van het lopende Programma Natuurlijk Platteland (PNP) waar mogelijk benoemen, maar ook aangeven dat de doelen op de andere NPLG thema's later in het komende jaar aan de gebiedsprocessen toegevoegd worden. Wij richten de gebiedsprocessen zo in dat wij daar waar wij duidelijkheid hebben, dit ook zullen aangeven en daar waar dit nog volgt ook zo uitleggen. Zo komt er in ieder geval duidelijkheid over de routekaart en bijbehorende fasering. Daarnaast werken wij op dit moment een goed procesontwerp uit voor de brede gebiedsgerichte aanpak en meerjarige routekaart. Hierin zullen we ook bijvoorbeeld het traject van de nieuwe Omgevingsvisie een plek geven.

III. Drentse stikstofaanpak op hoofdlijnen

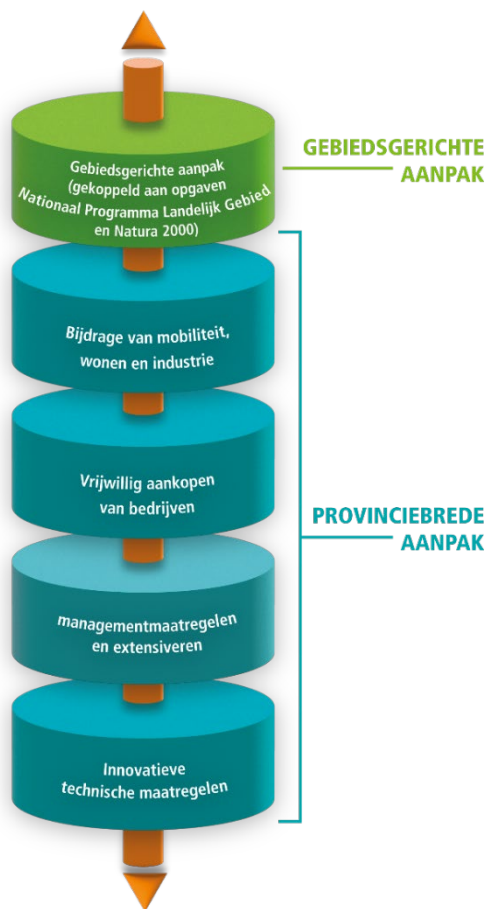
Voor de reductie van de ammoniakemissies heeft de minister voor N&S in de Startnotitie NPLG van 10 juni 2022 een richtinggevende gebiedsdoelstelling per provincie gepresenteerd. Dit betekent voor de provincie Drenthe een emissie-reductie van 2.450 ton ammoniak (NH₃). Hiermee heeft het Rijk een onderscheid aangebracht tussen de soort emissie en de te benaderen sectoren:

- NO_x: het Rijk staat aan de lat voor de reductieopgave voor NO_x bij bedrijven, mobiliteit, woningbouw, energie etc. Deze doelen volgen in de komende maanden. Wij vinden het van belang dat de andere sectoren evenredig en gelijktijdig hun bijdrage leveren. Om deze reden zullen wij naast de rijksdoelen ook met de Drentse sectoren in gesprek gaan om te kijken wat er aanvullend aan reductie mogelijk is;
- NH₃: het Rijk neemt 12 Kton NH₃ als reductieopgave voor zijn rekening. De provincies staan samen met een opgave van ruim 39 Kton NH₃ aan de lat voor het grootste deel van de reductieopgave. Voor Drenthe betekent dit 2.450 ton. De uitstoot van NH₃ is (zeker in Drenthe) hoofdzakelijk toe te schrijven aan de agrarische sector en voor een klein deel aan de industrie.

Hieronder geven wij een toelichting op onze uitwerking. Dit doen wij in een provinciebreed spoor en een gebiedsgericht spoor (aanpak gericht op gebieden rondom de Natura 2000-gebieden). Uit de provinciebrede aanpak zal duidelijk worden dat wij ook op Drentse schaal kijken naar een bijdrage in onze aanpak op NO_x van de genoemde sectoren: bedrijven, mobiliteit, woningbouw en energie. Dit zullen dus inspanningen worden bovenop het geldende nationale beleid. Ten aanzien van de richtinggevende gebiedsdoelstelling (2.450 ton ammoniak voor Drenthe) geldt dat deze de komende maanden mogelijk nog kan worden bijgesteld als bijvoorbeeld de nationale aanpak piekbelasters en het nog te sluiten landbouwakkoord de rijksopgave van 12 Kton NH₃ verhoogt. Ook dit blijft in de uitwerking van het gebiedsprogramma een adaptief en iteratief proces.

- Provinciebrede en gebiedsgerichte aanpak van NH₃-reductie

De stikstofopgave is omvangrijk en complex en naar verwachting alleen realiseerbaar met een groot pakket aan diverse maatregelen waarmee we de reductiedoelstelling voor Drenthe kunnen realiseren. Wij werken de stikstofopgave om die reden uit langs twee hoofdsporen: (1) een provinciebrede aanpak en (2) een gebiedsgerichte aanpak.

- De provinciebrede aanpak betekent dat wij deze instrumenten geografisch over de gehele provincie over zowel de landbouwsector als de andere sectoren (wonen, industrie, energie en mobiliteit) uitwerken en inzetten. Hiermee dragen alle sectoren en bedrijven in Drenthe binnen dit provinciebrede spoor bij aan het realiseren van de reductiedoelstelling. Daarmee zal een groot deel van de opgave over heel Drenthe verspreid worden en niet alleen terecht komen bij een kleine groep (agrarische) bedrijven nabij Natura 2000-gebieden.

- De gebiedsgerichte aanpak zal zich meer richten op de gebieden nabij de Natura 2000-gebieden en de gebieden waar een extra opgave vanuit de andere doelen van het NPLG komt te liggen. Hierbij kijken wij vooral naar koppeling met die andere opgaven (water, natuur en klimaat), piekbelasters en bedrijven die meer in de nabijheid van de Natura 2000-gebieden gesitueerd zijn. Dit doen wij vanuit het uitgangspunt dat hoe dichterbij een Natura 2000-gebied maatregelen genomen worden, hoe meer impact de ammoniakreductie heeft.

Hieronder gaan wij kort in op de uitwerking van de verschillende sporen. Wij noemen deze uitwerking de uitwerking in vijf tonnetjes, waarbij de tonnetjes onderling communicerende vaten zijn, omdat ze gezamenlijk moeten optellen tot het reductiedoel. Daar waar wij bij het ene tonnetje mogelijk minder zullen bereiken, zal dat door andere tonnetje(s) aangevuld moeten worden.

A. Provinciebrede aanpak

- Managementmaatregelen en extensiveren
- Innovatie en stalmaatregelen

De onderste twee tonnetjes richten zich op managementmaatregelen en extensiveren, innovatie en stalmaatregelen. Deze zijn erop gericht om (1) emissies te reduceren en (2) tegelijk de Drentse landbouwsector de ruimte te bieden om door te kunnen gaan. Om een zo maximaal mogelijk effect te creëren, is het van belang dat zoveel mogelijk bedrijven aan deze aanpak mee kunnen doen. Wat dit per bedrijf betekent is afhankelijk van de opgave en de huidige inrichting van een bedrijf en de mogelijkheden bij een bedrijf om te extensiveren. Uit een eerste berekening blijkt dat de maatregelen die we willen ontwikkelen binnen deze twee tonnetjes, een substantiële reductie kunnen opleveren.

Als alle landbouwbedrijven een bepaalde norm of reductie halen, kan dit met provinciebrede maatregelen tot ongeveer een derde bijdragen aan de totale reductieopgave voor Drenthe. Daarbij houden wij er wel rekening mee dat er bepaalde normen voor stal- en veldemissie zullen gaan gelden. Omdat het Rijk nog met een uitwerking van generiek beleid kan komen, is nog niet duidelijk of wij een dergelijke aanpak vanuit de provincie Drenthe moeten inzetten of dat het Rijk dit zal doen.

De verwachting is dat wanneer wij dit alleen op basis van stimulerend beleid uitwerken, de bijdrage vanuit deze twee tonnetjes beperkter zal zijn en er meer met bijvoorbeeld aankopen van bedrijven opgelost moet worden om de reductieopgave voor Drenthe te halen. Wij zullen de impact van zowel het stimuleringspook als de combinatie van stimulering en normering uitwerken en kijken wat de gevolgen zijn voor het doorschuiven van de opgave naar de andere maatregelen. Ons doel is uiteindelijk om deze maatregelen in afstemming met de Drentse landbouwsector op te stellen, waarbij nadrukkelijk het uitgangspunt is dat agrariërs zelf keuzes moeten kunnen maken op welke wijze zij maatregelen op bedrijfsniveau willen en kunnen nemen. Ook zal gekeken worden op welke wijze stimulering, bijvoorbeeld in de vorm van een beloningssystematiek, onderdeel kan worden van de aanpak.

- Vrijwillig aankopen en verplaatsen van bedrijven

Elk jaar stopt er gemiddeld zo'n 2% van de landbouwbedrijven in Drenthe, bijvoorbeeld omdat er geen bedrijfsopvolger is. Wij willen deze groep helpen door vanuit de stikstof- en NPLG-aanpak bedrijven aan te kopen. Met deze vrijwillige aankopen kunnen wij ook stikstofrechten uit de markt nemen én zorgen wij ervoor dat er gronden beschikbaar komen voor onder meer extensivering, verplaatsen en ruilverkaveling. De aankoopopgave vanuit stikstof (schatting: ongeveer een kwart van de totale Drentse stikstofopgave) kan geïntegreerd worden met de totale grondopgave van Drenthe (huidige PNP- en NPLG-opgave). Er is inmiddels met de uitbreiding van het investeringskrediet tot € 100 miljoen een verbrede opdracht bij gronddaken neergelegd. Voor het afwaarderen van grond zullen vanuit het Transitiefonds (gekoppeld aan het NPLG) middelen beschikbaar moeten komen om hierin te voorzien.

Om (1) de boeren die zich bij ons en Prolander hebben gemeld voor het laten aankopen van hun bedrijf niet te lang in onzekerheid te laten en om (2) de eerste stappen te kunnen zetten met het creëren van stikstofruimte die ingezet kan worden voor bijvoorbeeld de PAS-melders te helpen legaliseren, is het belangrijk dat we hier snel mee aan de slag gaan. Dit is ook van belang omdat er relatief veel boeren zijn die zich bij ons gemeld hebben met een vraag die vaak over verkopen van (een deel van) hun bedrijf gaat. Deels kan dit binnen de uitvoering van de landelijke aankoopregeling MGO opgepakt worden, zie de toelichting bij punt IV, maar gezien het grote aantal boeren en de omvangrijke opgave is een versnelling hier wenselijk.

- Drentse bijdrage andere sectoren (NH₃ en NO_x)

Een deel van de provinciebrede reductieopgave voor Drenthe willen wij realiseren in samenwerking met de overige sectoren (woningbouw, mobiliteit, energie en industrie). Zoals onder III toegelicht, is het primair de verantwoordelijkheid van het Rijk om generiek beleid voor deze sectoren te ontwikkelen. De inspanningen vanuit dit spoor komen dus bovenop het rijksbeleid, waarvan wij vinden dat dit evenredig en gelijktijdig dient te zijn. Dit betekent concreet dat wij in gesprek gaan met die sectoren over maatregelen die aanvullend op het rijksbeleid zijn. Hierbij denken we zowel aan maatregelen waarin wij bijvoorbeeld kiezen om gericht in de nabijheid van N2000-gebieden prioriteit te geven of bijvoorbeeld extra investeringen die tot extra reductie leiden mede vanuit het gebiedsprogramma mogelijk te maken.

B. Gebiedsgerichte aanpak

De gebiedsgerichte aanpak zal ook een substantiële bijdrage moeten leveren aan de Drentse stikstofreductie opgave en de realisatie van de andere NPLG-doelen. Deze doelen dienen in samenhang te worden aangepakt. Tegelijk hebben wij nog niet voor alle onderwerpen de provinciale doelen helder. Daarom starten wij met de gebiedsgerichte aanpak met wat wij wel weten en zullen we zo gauw als er meer duidelijkheid is, doelen aan het proces toevoegen. Wij zullen in de gebiedsgerichte aanpak (GGA) zoveel mogelijk aansluiten bij de bestaande structuren (zoals gebiedscommissies) om niet weer nog meer nieuwe structuren toe te voegen. Daarnaast lopen er vanuit het PNP al processen die hier ook goed bij aangesloten moeten worden en blijven.

De uiteindelijke omvang van de te realiseren opgave van stikstof in de gebiedsgerichte aanpak zal afhankelijk zijn van de keuzes en uiteindelijke realisatiemogelijkheden vanuit de provinciebrede maatregelen (en andersom). Dit is toegelicht bij III. Een eerste inschatting is dat op ongeveer een derde tot de helft van de opgave de gebiedsgerichte aanpak van toepassing kan zijn, afhankelijk van keuzes die gemaakt worden in de provinciebrede aanpak. Wij werken de opgave per deelgebied uit, zodat wij rekening kunnen houden met de specifieke kenmerken en opgaven in de verschillende gebieden en om mogelijke koppelkansen daarbij zo optimaal te kunnen benutten. In de gebiedsgerichte aanpak onderscheiden wij vanuit stikstof in ieder geval de volgende elementen:

1. het meekoppelen van de NPLG-opgaven (water, natuur en klimaat)
2. piekbelasters nabij Natura 2000-gebieden (agrarisch en niet-agrarisch)
3. kleine ringen rondom enkele Natura 2000-gebieden met mogelijk een extra doelstelling
4. restopgave in het gebiedsproces

Met het meekoppelen met de andere opgaven wordt bedoeld dat daar waar extra inspanningen gepleegd worden voor de realisatie van provinciale doelen op het gebied van water, natuur of klimaat, in veel gevallen ook stikstofwinst kan worden geboekt of extra reductie mogelijk zal zijn. Als het gaat om de wijze waarop piekbelasters een plek krijgen in de gebiedsgerichte aanpak, zijn wij nog in afwachting van de rijksaanpak. Mogelijk kijken wij op Drentse schaal ook naar overige piekbelasters in de verschillende sectoren (vanwege de hoge depositie dichtbij Natura 2000-gebieden). Verder denken wij aan eventuele extra inspanningen in ringen met een nader te bepalen omvang rondom enkele Natura 2000-gebieden, omdat de stikstofemissie nabij Natura 2000-gebieden meer impact heeft op de uiteindelijke depositie in Natura 2000-gebieden en bijbehorend effect op de natuur, dan bedrijven die verder af liggen. Dit is vooral aan de orde bij die Natura 2000-gebieden waar wij nog erg ver van het depositiedoel af zijn.

De "restopgave" zal naast de andere inspanningen onderwerp zijn in het gebiedsproces, want als alle andere sporen bewandeld zijn, zal er waarschijnlijk nog steeds een opgave liggen. Hierbij geldt dat het instrumentarium op dezelfde manier ingezet kan worden als bij de voorgaande sporen: extra innoveren, verplaatsen, extensiveren en aankopen.

Samengevat denken wij dat deze aanpak, waarin we de opgave zo uitwerken dat iedereen (overall in Drenthe en alle sectoren) een bijdrage levert, bijdraagt aan het beste plan voor Drenthe. Hiermee komt de last van de stikstof- en andere NPLG-opgaven niet bij een kleine groep boeren in een selectief gebied te liggen, maar draagt heel Drenthe bij aan de oplossing. Vanzelfsprekend houden wij hierbij oog voor de ontwikkelkansen van de landbouw en de leefbaarheid van het platteland.

Vormgeving gebiedsprocessen en participatie

Het is voor ons van groot belang dat wij de transitie van het landelijk gebied in Drenthe gezamenlijk met alle betrokken partijen vormgeven. Dit kost tijd en als er nog doelen bijkomen vraagt dat een ordentelijk proces om met alle partijen de benodigde aanpak uit te werken. Niet alle partijen zullen op dezelfde manier aan tafel zitten, omdat de rol en het belang van de verschillende partijen verschillen. Het spreekt gezien de breedte van de opgave voor zich dat partijen vanuit de landbouw, natuur en water, alsmede de medeoverheden een belangrijke rol gaan spelen in de uitwerking en realisatie van het Gebiedsprogramma Drenthe.

Hoewel wij nog steeds in afwachting zijn van de aanvullende doelen voor de andere thema's binnen het NPLG en er nog veel onduidelijk is, gaan we op korte termijn een aanvang maken met deze processen en onze gebiedspartners betrekken in de vormgeving van onze aanpak. Alleen dan krijgen wij een beeld van de opgaven in de verschillende gebieden en de mogelijkheden om de stikstofdoelen te koppelen aan de opgaven voor natuur, water en klimaat.

Zoals eerder aangegeven, zal de gebiedsgerichte aanpak de komende periode waarschijnlijk gefaseerd verlopen, omdat wij in de tijd steeds preciezer kunnen worden over de taak en opdracht die er vanuit NPLG bij de provincie(s) komt te liggen en wat dit per deelgebied betekent. Voor deze aanpak brengt dat met zich mee dat wij gedurende het proces onderdelen scherper krijgen en in het gebiedsproces soms zullen moeten bijstellen of aanscherpen.

IV. Lopende processen

Ondanks dat de gebiedsprocessen voor de brede stikstofaanpak nog grotendeels moeten starten, lopen er ook al de nodige sporen in de uitvoering. Wij geven hieronder per onderwerp kort aan waar wij staan.

- Uitvoering van de Landelijke beëindigingsregeling Veehouderij (LBR) en Rijksregeling Maatregel Gerichte Opkoop (MGO)

Onder de laatste regeling (MGO) zijn inmiddels vier Drentse bedrijven aangekocht. Een nieuwe regeling (MGA-2) is in afwachting van goedkeuring van de staatssteuntoets in Brussel.

- Uitbreiding investeringskrediet

U hebt in uw vergadering van 9 november 2022 besloten om het provinciale investeringskrediet naar € 100 miljoen te verhogen, om te anticiperen op de opgaven voor stikstof en het NPLG en de kansen die zich hierbij voordoen. Vanuit dit krediet zullen wij in de komende periode onder meer bedrijven benaderen die zich bij ons gemeld hebben en aangegeven hebben (deels) te willen stoppen met hun bedrijf.

- Vergunningverlening

Ten aanzien van vergunningverlening spelen er diverse ontwikkelingen die vergunningverlening complexer maken, zoals de uitspraken inzake de betrouwbaarheid van de RAV-stalemissiefactoren, het beweiden en bemesten en de bouwvrijstelling die buiten werking is gesteld. Wij zullen u op zeer korte termijn nog een brief sturen waarin wij uitgebreider ingaan op gevolgen van deze uitspraken voor vergunningverlening in Drenthe en hoe wij hier mee omgaan.

- Handhavingsverzoek PAS-melders

Van de MOB hebben wij dit voorjaar vijftig handhavingsverzoeken ontvangen. In die handhavingsverzoeken wordt gevraagd handhavend op te treden tegen vijftig bedrijven die een PAS-melding hebben ingediend. Het verzoek richt zich op de emissies van de integrale bedrijfsvoering, bedrijfstransporten, beweiden en bemesten en mestopslagen. Wij behandelen het handhavingsverzoek in tien bedrijven per keer. Per individueel geval dienen wij te onderzoeken of er sprake is van een overtreding en of er aanleiding is om handhavend op te treden. Voor wat betreft de bedrijven die te goeder trouw hebben uitgebreid en waar sprake is van een overtreding als gevolg van PAS-wetgeving die niet juist blijkt te zijn, hebben wij de handhavingsverzoeken afgewezen. Tegen de eerste acht afwijzingsbesluiten is bezwaar ingediend.

- Versnelling PAS-melders

Wij zijn gestart met de voorbereidingen van de uitvoering van de versnelde legalisatie van de PAS-melders. Het Rijk gaat hiervoor middels een specifieke uitkering financiële middelen aan de provincies beschikbaar stellen. Drenthe ontvangt ca. € 13,8 miljoen. Deze middelen mogen gebruikt worden voor de (vrijwillige) aankoop van veehouderijbedrijven door de provincie, waarbij de vrijgekomen stikstofruimte gebruikt wordt voor de legalisatie van de PAS-melders. Ook is het mogelijk om de PAS-melders financieel te ondersteunen voor een aanpassing in de bedrijfsvoering, waardoor de legalisatieplicht niet meer van toepassing is. Voor 1 augustus 2023 dient de uitvraag voor de specifieke uitkering bij het Rijk te zijn ingediend. Wij ontvangen de middelen waarschijnlijk in de tweede helft van 2023. Hierdoor kan het nodig zijn dat voorfinanciering vanuit de provincie noodzakelijk is.

- Niet-natuurvergunde activiteiten

Ook zijn wij gestart met een onderzoek naar bedrijven (industriële, agrarische en overige sectoren) met activiteiten die mogelijk depositie van stikstof veroorzaken in de kwetsbare Natura 2000-gebieden en waarvoor geen natuurtoestemming is afgegeven. Hierbij richten wij ons op de bedrijven waarvoor wij het bevoegd gezag zijn voor de uitvoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en op de bedrijven waarvoor de colleges van Burgemeester en Wethouders het bevoegd gezag zijn. De resultaten van het lopende onderzoek verwachten wij voor 1 juni 2023. De uitkomsten zullen de input vormen voor een Plan van Aanpak hoe met deze bedrijven om te gaan. Hiervoor is ook de in deze brief genoemde Kamerbrief over 'toestemmingsverlening' van belang.

- Pakket versnellingsmaatregelen LNV

De minister voor Natuur en Stikstof (&S) heeft afgelopen voorjaar bij de provincies een uitvraag gedaan of er vooruitlopend op de gebiedsprogramma's NPLG voorstellen zijn voor uitvoering in 2022 en 2023. De provincie Drenthe heeft in het voorjaar met partners in het landelijk gebied drie fiches voorbereid gericht op landbouw, overgangsgebieden en hydrologie met een totale omvang van circa € 50,2 miljoen. De verwachting is dat eind dit jaar het Rijk met een openstelling komt, zodat wij onze voorstellen definitief kunnen indienen. Daarna volgt rond de jaarwisseling een specifieke uitkering, waarna wij aan de slag kunnen met de uitvoering.

Naast deze Drentse voorstellen hebben wij samen met de provincies Groningen en Friesland € 55,2 miljoen toegezegd gekregen vanuit het Rijk voor versnellingsmaatregelen voor stikstofreductie ("laaghangend fruit"). Melkveehouders in Noord-Nederland kunnen naar verwachting vanaf voorjaar 2023 subsidie aanvragen voor het treffen van maatregelen op hun bedrijf. Het gaat hierbij om bewezen effectieve managementmaatregelen die de uitstoot van stikstof verminderen, passend bij het bedrijf van de aanvrager. Het gaat om onder meer de volgende managementmaatregelen:

- het vastleggen van ammoniak door additieven toe te voegen aan mest
- het stimuleren van weidegang
- stalvloeren schoner houden van mest
- het uitrijden van mest met water

De aanvraag bevat tevens een monitoringsprogramma om de effecten van de maatregelen goed in beeld te brengen, want het is van groot belang dat maatregelen goed gemeten en gevalideerd worden, zodat deze mee kunnen tellen in de stikstofopgave.

Afsluitend

Wij gaan ervan uit u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd over de voortgang rondom de Drentse aanpak stikstof en het bredere NPLG-kader van waaruit wij de gebiedsprocessen gaan starten.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris